

16/07/2009

Penjant d'un fil

EL PACTE FINANCER (1). LA FORMA

"En matèria de formes, no hi ha dubte que, fent servir el llenguatge del futbol, el matx financier s'ha saldat amb un Tripartit 3 – CiU 0"

Carles Boix

El viatger americà, a punt d'embarcar de Nova York cap a Detroit per començar la tercera etapa de la travessa americana (**les dues primeres etapes es van publicar els dies 18 de juny i 2 de juliol**), dubta fins a l'últim moment si, arran del pacte de finançament, val la pena interrompre el viatge encetat. Finalment, sabent que els lectors d'Elsingulardigital.cat tenen aquell punt de català obsedit que sacrifica qualsevol estona de plaer per furgar en les ferides pròpies i treure'n uns quants cucs mig morts i quatribarrats, acaba sentint-se obligat a fer un alto en el camí i dir-hi la seva.

Avui em limitaré a considerar la forma de les coses – la substància, que alguns ja diuen serà in verificable fins d'aquí quatre anys, la deixo per un altre article.

0. Vagi per endavant que a mi tot increment de diners per a Catalunya m'està bé. Per això, i si és cert que hi haurà més diners, cal felicitar el conseller Castells i el seu equip sense embuts.

1. Dit això, i com que l'article va de formes, cal començar per congratular el govern de Catalunya per la seva posada en escena, brillant, sincronitzada, ben interpretada. Mirat des de fora, els actors han jugat el seu paper amb una naturalitat i un convenciment esplèndids. Cal aplaudir-los rabiosament. Com ja sol passar en tantes de les coses del país, tot ha pres la forma d'un serial d'èxit: episodis setmanals on no s'acaba de resoldre res i on l'espectador porta sempre l'ai al cor, coronats d'un final ràpid, feliç, llampant, precisament perquè arriba l'estiu i cal tancar la temporada i fer calaix entre l'audiència abans que tothom se'n vagi de viatge a les Amèriques (amb Elsingulardigital.cat sota el braç) i deixi de mirar la televisió i comprar els diaris.

2. Si la interpretació ha estat bona, el guió ha estat immillorable: amb el germà gran, que té una relació privilegiada amb la madrastra, portant el pes de la negociació i estirant fins a deixar les coses substancials arregladetes; i, després, com qui no vol la cosa i com si no hagués estat assajat repetides vegades, permetent que el germà petit, radical i tarambana, acabi de rematar el paquet i aconseguixi, amb la seva cara de mal geni, acoquinar la madrastra espanyola i apujar la xifra en 200 o 300 milions d'euros. Així, oh miracle!, es compleix la promesa, curiosament feta pública solament una setmana abans pel germà petit, que no hi hauria pacte si no s'arribava als 3.800 milions.

3. Tot el que el tripartit té d'habilitat teatral (i que consti que tenir-ne no és cap demèrit!), li falta a l'oposició. El pacte estava cantat des de feia mesos. Ho estava perquè el govern central necessita obtenir algunes victòries parlamentàries fa estona i perquè haurà d'aprovar els pressupostos

aquesta tardor – en un context de crisi que no permet anar a les urnes i ara sense el suport del PNB, en guerra amb el PSOE. I ho estava des que el PSC va patir un retrocés de campionat a les eleccions europees – l'esvoranc fet per l'abstenció entre la Catalunya d'esquerres començava a ser massa gros.

Davant d'aquesta realitat ineluctable, però, i en comptes de fer de la necessitat virtut, l'oposició decideix, sobretot, aparèixer públicament tota enfadada i amb el pas canviat. Un enuig difícil de sostenir davant d'un acord que segueix l'esperit de l'Estatut que CiU va negociar i recolzar. Difícil de vendre, a més, en un país, assedegat de victòries i esgotat de comèdies, que odia l'aspror política, l'estil espanyol, dur i agri de combatre l'enemic. Un empipament que oblida que aquest és un país on les campanyes electorals es fan a la plaça, encaixant les mans de senyores (i senyors) que es diuen coses florides mentre compren cent grams de bacallà i mitja paperina de préssecs. Un to enfadat, en una paraula, que oblida que a Catalunya la gent sol matar amb somrís i punyale, a la manera de república medieval italiana. Què els hauria costat felicitar el conseller, posar un somrís educat, celebrar l'increment de recursos i, després, amb la ironia fina que els catalans han desenvolupat en els seus bons moments, recordar tots les coses que el pacte no compleix?

4. A casa nostra, el problema polític central, d'uns i altres, és, des de fa temps, el de la credibilitat i el de la informació. En totes les democràcies la gent del carrer només posa o pot posar, en les coses públiques, un nivell d'atenció i d'esforç mínim (més aviat fregant el zero). Excepte en els moments de grans crisis, la majoria simplement opina allò que els "seus" polítics opinen. Per això, tots els partits i candidats esmercen tant de temps en la construcció del discurs, en la distribució ben dosificada de la informació. Saben que la forma de la notícia acaba determinant la interpretació i valoració que fem del que ells diuen que fan.

A Catalunya, potser pel florentinisme estratègic dels darrers anys, hem entrat, però, en una fase superior d'aquest joc. Els nostres líders han perdut gairebé tota la capacitat de convenciment, sobretot perquè, malgrat la complexitat de les negociacions, tots veiem que les seves reaccions es poden predir estrictament en funció de la seva pertinença a un determinat partit (o la seva constel·lació). Per això, per superar aquesta dinàmica de desconfiança a l'opinió pública, els nostres polítics s'han vist abocats a posar sal i pebre al que fan, a interpretar els seus rols amb una frescor i naturalitat que facin creure a l'espectador que aquesta vegada sí que va de debò i les coses tenen el pes i la substància que ens anuncien que tenen. Per això, i en matèria de formes, no hi ha dubte que, fent servir el llenguatge del futbol, el matx financer s'ha saldat amb un Tripartit 3 – CiU 0. (La diferència no és gaire bona per al país en un moment en què s'acosta una decisió, la sentència del Constitucional, davant de la qual el ciutadà necessitarà encara més trobar una veu creïble que interpreti el resultat final i que, amb la màxima serenitat possible, permeti reduir la massa abstencionista i incrementar el número de secessionistes amb corbata.)

5. De la societat civil m'estimo més no parlar-ne gaire. Ara fa un parell d'anys o més va fer-se l'acte de l'aeroport a IESE. Hi vaig anar – coincidint amb un viatge llampec a Barcelona. L'únic que puc dir és que ha estat de llarg la millor metàfora del país (en forma de teatre de pastorets) que he vist en molts anys. En una sala plena de gom a gom, amb les elits empresarials del país, van parlar tres catedràtics sobre les necessitats de Catalunya (bé, de fet, només en van parlar dos

d'ells; el tercer, que sol fer articles amb títol de gerundi, es va limitar a fer brometes amb aquest humor espanyol, tan primari que mai he entès). Ara bé, ningú, cap dels convocants o organitzadors, va presentar l'acte o els ponents. Ningú va sortir a dir, hola, em dic Valls, Rosell, etc., i us he convocat per fer aquest acte. Devien tenir por a sortir en algun telediari de TVE i haver-se després d'excusar entre set i set en algun campionat de tennis dels que fan els empresaris ennoblits de casa nostra. Els pobres catedràtics van sortir un rere l'altre, molt obedients i disciplinats. Allò va ser l'anarquia més absoluta, en el sentit més estricte de la paraula, de falta de tota mena d'autoritat. Això sí, va ser una anarquia burgesa, tocada i posada, que fa venir pell de gallina. La gent va entrar, es va seure tota polida, va repassar amb la mirada quants coneguts hi tenia, va anar fent que sí amb el cap i, un cop acabat tot, es va aixecar sense dir mitja paraula i va marxar. (Ara entenc perquè van suprimir els governadors civils. Amb un país així, no en fan falten i es poden fer servir els diners per altres coses.) Juraria que, per fer-ho tot d'una manera ben catalanesca, fins i tot van servir cava (d'aquell que sobrava de resultes del boicot) a la sortida de l'acte. Em consta que alguns empresaris joves (joves vol dir de la meua edat) haurien volgut fer-ho d'una altra manera, certament menys gallinàcia. Però la senioritat ho és tot en aquest país, ja ho sabem tots, això.

Per tot això, el que digui la societat civil, sobretot dos dies després d'haver-se fet públic l'acord i sense que n'haguem pogut treure l'entrellat, em deixa fred. L'estratègia política de crear consens, acumular suports i ofegar la possibilitat del dissentiment és legítima. La fan servir tots els polítics, començant pel mai prou lloadíssim Obama. Però, insisteixo, em deixa indiferent. L'única posició raonable, la que mostra un cert judici tradicional i barretinesc i no el seny poruc que fem servir, és ara per ara la de la CECOT, que demana conèixer les bases del pacte a fons abans de poder donar-li suport sense condicions.

6. He promès que només parlaria de les formes del pacte. I acabaré l'article sense trencar la promesa: fets i no paraules, que diuen els polítics pactistes, d'esquerres i de dretes. Per això mateix, acabaré parlant del pacte en si com a forma de fer política.

Les negociacions de l'Estatut es van fer, si entenc l'ideari maragallià (cosa difícil de per sí), per acabar amb la necessitat de fer pactes. Això, suposo, és el que un entén per federalisme en aquest país (cosa estranya, d'altra banda, perquè el federalisme ha estat una de les coses més mutables i canviants en els països de forta tradició federalista com els Estats Units). En comptes de seguir l'estratègia de peix al cove, en comptes d'haver de negociar constantment, en comptes de tenir un partit propi (o molts partits propis) a Madrid amenaçant amb els seus escons parlamentaris, el president Maragall ens va repetir que ara es faria la gran llei, el nou Estatut, que blindaria i garantiria l'autonomia catalana pels segles dels segles (amén). I que, així, podríem deixar, finalment!, de ser catalanistes.

Fals. L'Estatut (entès com a eina de garantia) ja va néixer mort, és clar, perquè no va aconseguir establir mecanismes reals que garantissin l'anomenada bilateralitat, és a dir, la possibilitat que la part catalana pogués decidir sobre l'execució mateixa de l'Estatut. O, dit d'una altra manera, que l'Estat central deixés de ser part i jutge en l'aplicació de la llei. (En bona mida, no ho va aconseguir perquè el PSC s'hi va oposar frontalment, almenys la part que ha acabat a la presidència de la Generalitat.)

El pacte financer és la primera prova del fracàs estatutari, del fracàs del projecte maragallià. El que es va vendre com a un marc legal que havia d'assegurar un finançament just i que, per tant, com passa amb les lleis d'un país normal, hauria de ser d'aplicació automàtica, s'ha quedat en pur marc conceptual, de qualitats més aviat etèries. Un cop més, ha calgut negociar, resistir o fer veure que resistíem, fer declaracions heroiques, anar amunt i avall. En una paraula, ha calgut fer un teatre (del bo i del dolent). I així serà d'ara endavant, pels segles dels segles, amén. I és que potser sí que a tots ens agrada molt el teatre català, sia pitarresc o sagarrià!

Tot això, amb un afegitó interessant. Els recursos promesos, els 3.800 milions, no arribaran fins al 2012. Ara, si entenc bé les coses, només tocarem aquesta xifra si el fons comú arriba als 11.000 milions promesos. Naturalment, aquests 11.000 milions els establirà el govern espanyol de torn. I, per tant, caldrà assegurar-se que la persona que mani s'enrecordi de posar-los damunt la taula, aquests milions. Si un vol pensar malament, el futur és fàcil de predir. La campanya electoral de les eleccions estatals, que, per una coincidència ben curiosa, s'han de fer com a molt tard el 2011, tindrà un eslògan tripartític ben clar a Catalunya: si no hi vas, ells no hi posaran els milions! Un joc ben fi perquè tot quedi *atado y bien atado*.